

Specjalista pracy socjalnej

263504

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ZADANIA I CZYNNOŚCI ROBOCZE

Specjalista pracy socjalnej działa na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, w celu rozwinięcia ich aktywności i samodzielności życiowej. Ogólnie można powiedzieć, że specjalista pracy socjalnej zajmuje się organizowaniem pomocy dla osób doświadczających trudnych sytuacji życiowych.

Działalność zawodowa specjalisty pracy socjalnej jest ukierunkowana na zapewnianie warunków do życia tym, którzy są ich pozbawieni oraz zaspokajanie potrzeb, które nie mogą być samodzielnie zrealizowane. Pomoc specjalisty pracy socjalnej może więc obejmować wsparcie osób niezaradnych z powodu podeszłego wieku lub choroby, doraźną pomoc dla osób, które znalazły się w trudnej sytuacji, pomoc dzieciom z rodzin patologicznych, wsparcie i schronienie dla ofiar przemocy domowej. Często podejmując działania w powyższych kierunkach specjalista pracy socjalnej podejmuje współpracę z odpowiednimi służbami oraz jest inicjatorem różnorodnych grup wsparcia i ruchów samopomocowych.

Specjalista pracy socjalnej, zatrudniony w Ośrodku Pomocy Społecznej, przeprowadza wywiady środowiskowe w terenie – w miejscu zamieszkania osób i rodzin ubiegających się o pomoc. Jego zadaniem jest właściwe rozpoznanie potrzeb swojego klienta, zgromadzenie danych dotyczących stanu zdrowia, zatrudnienia, dochodów, sytuacji rodzinnej, mieszkaniowej, itp. Na podstawie takich informacji specjalista pracy socjalnej wspólnie ze swoim klientem przygotowuje indywidualny plan pomocy, mający na celu zniwelowanie czynników tworzących trudną sytuację życiową.

Osoba zatrudniona na stanowisku specjalisty pracy socjalnej w Domu Pomocy Społecznej zajmuje się pomocą i opieką nad osobami zamieszkującymi ośrodki. Najczęściej są to osoby w podeszłym wieku, przewlekłe chore, niepełnosprawne intelektualnie lub fizycznie. Aby skutecznie nieść pomoc niezbędne jest poznanie pensjonariuszy i ich potrzeb. W przypadku nowych osób pracownik musi zrobić wszystko, by jak najszybciej zaaklimatyzowały się w ośrodku. Wśród jego zajęć, oprócz pomocy przy wykonywaniu zwykłych codziennych czynności, jest też organizowanie spotkań z rodziną oraz inicjowanie ciekawych zajęć i wydarzeń.

Specjalista pracy socjalnej często zarządza placówkami państwowymi oraz organizacjami pozarządowymi, których podstawą działania jest szeroko rozumiana praca socjalna. Typowe stanowiska pracy to np. Kierownik Działu Pracy Socjalnej, Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej. Zajmuje się wówczas między innymi planowaniem i organizowaniem współpracy z innymi ośrodkami pomocy społecznej na rynku lokalnym oraz krajowym, dobiera właściwe narzędzia pracy w zakresie świadczenia usług socjalnych, poszukuje nowych rozwiązań, usprawnia warsztat pracy podległych mu pracowników socjalnych z

wykorzystaniem różnych form podnoszenia kwalifikacji. Ponadto specjalista pracy socjalnej zatrudniony na stanowiskach kierowniczych, często przygotowuje i realizuje innowacyjne projekty lub programy socjalne z wykorzystaniem funduszy krajowych i europejskich.

Niezależnie od stanowiska, specjalista pracy socjalnej musi kierować się zasadami etyki zawodowej, zasadą dobra osób, którymi się opiekuje, poszanowaniem ich godności i prawa tych osób do samostanowienia, musi też przeciwdziałać praktykom niehumanitarnym i dyskryminującym osobę, rodzinę lub grupę.

Na każdym stanowisku ważną częścią pracy jest także skrupulatne prowadzenie dokumentacji pracy socjalnej zgodnie z obowiązującymi wymaganiami.

Specjalista pracy socjalnej w swojej pracy często wykorzystuje komputer, posługując się programami z pakietu MS Office (Outlook, PowerPoint Excel, Word).

Środowisko pracy

Ostatnia aktualizacja - 09.2009 r.

ŚRODOWISKO PRACY

Warunki materialne

Specjalista pracy socjalnej część swoich czynności zawodowych wykonuje w biurze, część zaś w terenie. Odwiedza klientów w ich domach, schroniskach, a także załatwia sprawy w licznych instytucjach na danym terenie, tzn. w urzędach, szpitalach, sądach, fundacjach itp.

W tym zawodzie stosunkowo częściej niż w innych występuje możliwość wystąpienia chorób związanych ze stresem. Często skutkiem sytuacji stresogennych jest wypalenie zawodowe.

Warunki społeczne

Praca specjalisty pracy socjalnej ma dwuwymiarowy charakter. Z jednej strony, jest to praca indywidualna, ponieważ większość działań i wyborów zawodowych dokonuje sam pracownik, z drugiej strony jest to praca zespołowa, ponieważ pracownik pozostaje w stałym kontakcie z osobami z innych instytucji, czy organizacji. Intensywność kontaktów z klientem jest bardzo duża, ponieważ do głównych zadań specjalisty pomocy socjalnej należy kontaktowanie się klientem, wywiady środowiskowe z osobami objętymi pomocą oraz ich rodzinami, odpowiedzi na pytania osób zainteresowanych, konsultowanie możliwości pomocy i rozwiązywania problemów. W kontaktach tych dominują w bardzo dużym stopniu konsultacje, wymiana informacji oraz udzielanie rad. W kontaktach interpersonalnych dominuje ustny sposób porozumiewania się. Specjalista pracy socjalnej wykorzystuje również pośrednictwo urzędów telekomunikacyjnych (głównie telefonu) oraz drogę elektroniczną (e-mail), ważne jest też porozumiewanie się za pomocą słowa pisanego.

Warunki organizacyjne

Organizacja czasu pracy jest uzależniona od miejsca pracy specjalisty pracy socjalnej i

rodzaju zadań, które wykonuje. Czas pracy specjalistów pracy socjalnej zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej, który reguluje ustawa o pracownikach samorządowych, wynosi 40 godzin tygodniowo, z czego część przeznaczana jest na pracę w terenie. Czas pracy jest stały i zazwyczaj zamyka się w godzinach od 7.00 – 15.00. Inaczej jest w przypadku dyżurów w Domach Pomocy Społecznej, gdzie pensjonariuszom trzeba zapewnić stałą opiekę. Występuje wówczas konieczność pracy zmianowej. Ponadto praca specjalisty wymaga również przemieszczania się na małych odległościach, poza stałym miejscem pracy.

Specjalista pracy socjalnej na ogół posiada dużą swobodę w decydowaniu i podejmowaniu różnych działań. Efekty jego pracy nie są więc bezpośrednio nadzorowane, lecz kontrolowane co jakiś czas.

Wykonywanie zawodu specjalisty pracy socjalnej wiąże się z odpowiedzialnością finansową, a także z odpowiedzialnością za bezpieczeństwo i zdrowie ludzi.

Praca związana jest z dużym obciążeniem psychicznym, stąd też specjalista pracy socjalnej często ma uprawnienia do dodatkowego urlopu.

Wymagania psychologiczne

WYMAGANIA PSYCHOLOGICZNE

Praca specjalisty pracy socjalnej opiera się na intensywnych kontaktach z ludźmi i niesieniu im pomocy, dlatego w zawodzie tym niezbędna jest umiejętność nawiązywania kontaktów społecznych, komunikatywność, umiejętność postępowania z ludźmi, przekonywania ich i nakłaniania do zmiany postaw i zachowań, a często także do zmiany modelu życia. Bardzo ważna jest także empatia, czyli umiejętność rozpoznawanie emocji innych ludzi i rozumienia ich sposobu myślenia. Ponieważ praca ta niesie za sobą kontakt z osobami pochodzącymi z różnych środowisk i będącymi w różnych, nierzadko bardzo trudnych sytuacjach życiowych, które mogą przejawiać negatywne zachowania, praca ta związana jest z obciążeniem psychicznym. Dlatego właśnie osoba na tym stanowisku powinna cechować się dużą odpornością emocjonalną. Bardzo ważne w zawodzie specjalisty pracy socjalnej jest również opanowanie, cierpliwość i samokontrola, czyli umiejętność panowania nad własnymi emocjami. Ponadto zawód specjalisty pracy socjalnej wymaga kierowania się stałymi wartościami i przestrzeganiem ich w codziennej pracy, jak i życiu prywatnym.

W codziennych zadaniach specjalisty pracy socjalnej przydatna jest również spostrzegawczość, umiejętność wyciągania wniosków i obserwacji. Te umiejętności i cechy szczególnie są ważne podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych. Niezwykle ważna jest także umiejętność szybkiego podejmowania decyzji oraz gotowość do przyjęcia za nie odpowiedzialności. Ponadto w pracy specjalisty pracy socjalnej niezbędna jest zdolność do koncentracji uwagi, czyli skupienia się na tym samym problemie przez dłuższy czas, jak również zdolność do podzielności uwagi, czyli zajmowania się kilkoma problemami naraz (prowadzenie rozmów, wydawanie poleceń, rozwiązywanie pojawiających się bieżących problemów).

Specjalista pracy socjalnej zobowiązany jest do zachowania w tajemnicy informacje uzyskane w toku czynności zawodowych, także po ustaniu zatrudnienia, chyba że działa to przeciwko dobru osoby lub rodziny, dlatego powinien być osobą dyskretną i odpowiedzialną.

Oprócz umiejętności społecznych, specjalista pracy socjalnej powinien również posiadać umiejętności pracy administracyjnej. Prowadzenie dokumentacji, korespondencji, rejestrowanie dokumentów, a przede wszystkim wypełnianie specjalnych formularzy, np. kwestionariuszy wywiadów środowiskowych, wymaga od pracownika systematyczności, dokładności rzetelności.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

WYMAGANIA FIZYCZNE I ZDROWOTNE

Czynności wykonywane w zawodzie specjalisty pracy socjalnej są zaliczane do prac średnio lekkich. Niemniej jednak specjalista powinien charakteryzować się ogólnie dobrą wydolnością organizmu i sprawnością fizyczną. Przede wszystkim ze względu na konieczność pracy w terenie, która wymaga sprawności układu oddechowego, układu krążenia oraz kostno-stawowego. Przeciwwskazaniem do podjęcia pracy w zawodzie mogą być również poważne zaburzenia równowagi i sprawności kończyn dolnych, nie wykluczają one jednak możliwości objęcia stanowisk kierowniczych, gdzie zadania związane z pracą w terenie nie są realizowane.

Ponadto osoby wykonujące ten zawód narażone są na trudne i stresujące sytuacje. Silny i długotrwały stres może natomiast doprowadzać do pojawienia się m.in. choroby niedokrwiennej serca, nadciśnienia, dlatego praca na tym stanowisku nie jest zalecana dla osób z zaburzeniami układu krążenia, oddechowego, nerwowego i trawiennego. Osoba pracująca na stanowisku specjalisty pracy socjalnej nie powinna także być nosicielem chorób zakaźnych, ze względu na częste kontakty z innymi ludźmi.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

WARUNKI PODJĘCIA PRACY W ZAWODZIE

Specjalistą pracy socjalnej może zostać osoba, która minimum trzy lata pracuje jako pracownik socjalny oraz ma ukończone studia na kierunkach: praca socjalna, psychologia, pedagogika, resocjalizacja, polityka społeczna, socjologia (specjalizacja: Praca Socjalna) - reguluje to rozporządzenie o wynagradzaniu pracowników samorządowych (Dz.U.2009 Nr 50, poz. 398).

Ponadto, od kandydata na stanowisko specjalisty pracy socjalnej, wymaga się umiejętności biegłego posługiwania się językiem polskim zarówno w mowie, jak i w przygotowywaniu dokumentacji urzędowej, jak również umiejętności obsługi urządzeń biurowych i komputera, a w szczególności pakietu Office (Outlook, PowerPoint, Excel, Word). Dodatkowo pracodawcy, ze względu na częste wykonywanie pracy w terenie, preferują osoby posiadające prawo jazdy kategorii B. Cenią również znajomość przynajmniej jednego języka obcego, a w szczególności języka angielskiego lub niemieckiego. Specjalista pracy socjalnej nie może być karany za przestępstwa cywilne i skarbowe. Powinien być także osobą godną zaufania o nieposzlakowanej opinii.

Kandydaci na stanowisko specjalisty pracy socjalnej często uczestniczą w specjalistycznych kursach i szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje i umiejętności zawodowe. Najczęściej są to szkolenia z zakresu komunikacji interpersonalnej i asertywności mające na celu łatwiejsze nawiązywanie kontaktów z klientem.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

MOŻLIWOŚCI AWANSU W HIERARCHII ZAWODOWEJ

Specjalista pracy socjalnej z dwuletnim stażem pracy, może otrzymać awans na stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej. Może kierować zespołem pracowników, jako starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator, może też zostać głównym specjalistą pracy socjalnej. Istnieje również możliwość awansu na stanowisko kierownika w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, np. kierownika ośrodka pomocy społecznej, czy kierownika domu pomocy społecznej.

Awans pracownika socjalnego odbywa się w oparciu o:

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. 2005 nr 146 poz. 1222),
- Rozporządzenie rady Ministrów z dnia 28 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 38, poz. 261),
- wewnętrzne regulaminy placówki pomocowej.

Aktualnie przygotowywany jest projekt ustawy o zawodzie pracownika socjalnego, w której pracownik socjalny to ten sam zawód, co specjalista pracy socjalnej różniący się jedynie innym poziomem kwalifikacji. Projekt ustawy przewiduje dwa stopnie specjalizacji zawodowej pracownika socjalnego i pięć szczebli awansu, tj. pracownik socjalny, starszy pracownik socjalny, specjalista pracy socjalnej, starszy specjalista pracy socjalnej oraz główny specjalista pracy socjalnej.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

MOŻLIWOŚCI PODJĘCIA PRACY PRZEZ DOROSŁYCH

Nie ma górnej granicy wieku dla wykonywania zawodu specjalisty pracy socjalnej. Każda osoba posiadająca wykształcenie wyższe (praca socjalna, psychologia, pedagogika, resocjalizacja, polityka społeczna, socjologia) oraz trzy letni staż pracy w charakterze pracownika socjalnego może ubiegać się o zatrudnienie na stanowisku specjalisty pracy socjalnej.

Możliwości zatrudnienia

Specjalista pracy socjalnej jest zawodem powszechnie wykonywanym we wszystkich regionach kraju zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich. Najczęściej specjaliści pracy socjalnej znajdują zatrudnienie w Ośrodkach Pomocy Społecznej oraz w Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie, mogą być jednak zatrudnieni również przez:

- urzędy pracy, szpitale, ośrodki wsparcia, Domy Pomocy Społecznej, Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze, Zakłady Karne, Ośrodki Kultury, do wykonywania zadań tych jednostek w zakresie pomocy społecznej;
- organizacje pozarządowe, prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej;

-osoby prawne i jednostki organizacyjne, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej.

Zawody pokrewne

ZAWODY POKREWNE

- kurator zawodowy
- pedagog
- doradca zawodowy
- pracownik socjalny

Polecana literatura

POLECANA LITERATURA

Brągiel J., Kurcz A., *Pracownik socjalny. Wybrane problemy zawodu w okresie transformacji społecznej*, Uniwersytet Opolski, 2002

Krzesińska-Żach B., *Człowiek w sytuacji zagrożenia jako podmiot oddziaływań pracownika socjalnego*, Trans Humana, 2006

Lalak D., Pilch T., *Elementarne pojęcia pedagogiki społecznej i pracy socjalnej*, Żak Wydawnictwo Akademickie, 1999

Piekut-Brodzka D., Kuczyńska-Kwapisz J., *Pedagogika specjalna dla pracowników socjalnych*, WAPS, 2004,

Sierpowska I., *Prawo pomocy społecznej. Przepisy z wprowadzeniem*, Wolters Kluwer Polska - OFICYNA, Kraków, 2008

Adresy internetowe:

www.ptps.ops.pl – strona Polskiego Towarzystwa Pracowników Socjalnych,

www.ops.pl – pierwszy polski portal poświęcony pomocy społecznej, oprócz informacji, można znaleźć tam także forum (www.ops.pl/forum), na którym można uzyskać odpowiedzi, m.in. od osób aktualnie zatrudnionych w zawodzie specjalisty pracy socjalnej.